

Sammalten museonäytteiden Kotka-tallennusohje

Tämä ohjeistus pohjautuu sammaltyöryhmän vuosina 2021-2023 organisoiman museonäytteiden tallennusprojektin tarpeisiin. Sammaltyöryhmän tallennusprojekti keskittyi viiden luonnontieteellisen museon (H, TUR, OULU, KUO ja JYV) sammalkokoelmien tallennustilanteen parantamiseen erityisesti uhanalaisten ja puutteellisesti tunnettujen lajien osalta. Yhtenä tärkeänä tavoitteena oli yhtenäistää Kotka-tietokannan tallennustapoja eri museoissa, jotta näytetieto on mahdollisimman helposti käytettävissä mm. uhanalaisuusarviointeja ja ympäristöhallinnon lajisuojelutoimia silmällä pitäen. Ohjeistus on suunnattu luonnontieteellisten museoiden henkilökunnalle, jolla on jo perustiedot Kotka-tietokannan käytöstä.

Tämä ohjeistus on päivitetty 26.4.2024.

Yleisiä linjauksia

- tämä ohjeistus pätee sammalnäytteisiin ja ns. hienodigitointiin
- näytetiedot tallennetaan mahdollisimman täydellisinä, mukaan lukien koko etikettiteksti sekä kaikki vanhat ja uudet lajinmääritykset
 - etiketistä poimitaan omiin kenttiinsä esim. kerääjä, keruupäivämäärä, maa, eliömaakunta, kunta, tarkemmat paikkatiedot, habitaatti (habitaatti-kenttään tiedot habitaatista, substraatista ja seuralaislajeista), runsaus maastossa (Abundance in the field -kenttään), lajinimi, määrittäjä, määritysvuosi
 - etiketin leipäteksti tulee kirjata sanatarkasti (alkuperäisen kirjoitusasun mukaisesti) myös Verbatim labels- tai Verbatim locality from label -kenttään
 - käsinkirjoitetuissa etiketeissä mahdolliset epäselvät kohdat merkitään hakasulkeilla tekstin lomassa joko kysymysmerkillä [?] tai osittain tulkittuna [Tuo...lahti]

Tallennusohjeistus

Sijainti

- koordinaatit ja käytetty koordinaattijärjestelmä tulee kirjata sekä Verbatim coordinates from label -kenttään että varsinaisiin koordinaattikenttiin
 - Vanhoissa näytteissä, joissa alkuperäistä koordinaattitietoa ei ole, havainnon sijainti pyritään paikallistamaan niin tarkasti kuin mahdollista (=georeferointi).
 - Paikallistamiseen voidaan käyttää etiketissä mainittuja paikannimiä, muuta etikettitietoa tai jos alkuperäinen kerääjä on saatavilla, tarkempia tietoja voi kysyä häneltä. Myös muissa museoissa vastaavilta paikoilta samoilla keruutiedoilla kerättyjä eri eliöryhmien näytteitä voi kokeilla hakea Kotkasta tai laji.fi:stä.
 - Haetut koordinaatit voivat olla YKJ-koordinaatteja (esim. <https://laji.fi/theme/ykj>) pääasiassa neliökilometriruutuna, tai poikkeustapauksissa neliöpeninkulmaruutuna, mikäli tarkempi sijainti ei ole pääteltävissä, tai hehtaaruutuna, jos sijainti oikeasti on paikallistettavissa näin tarkasti. Toinen vaihtoehto on käyttää Kotka map tool -

työkalua koordinaattien hakemiseen, jolloin on tärkeä lisätä myös arvio sijainnin tarkkuudesta Error radius in meters -kenttään.

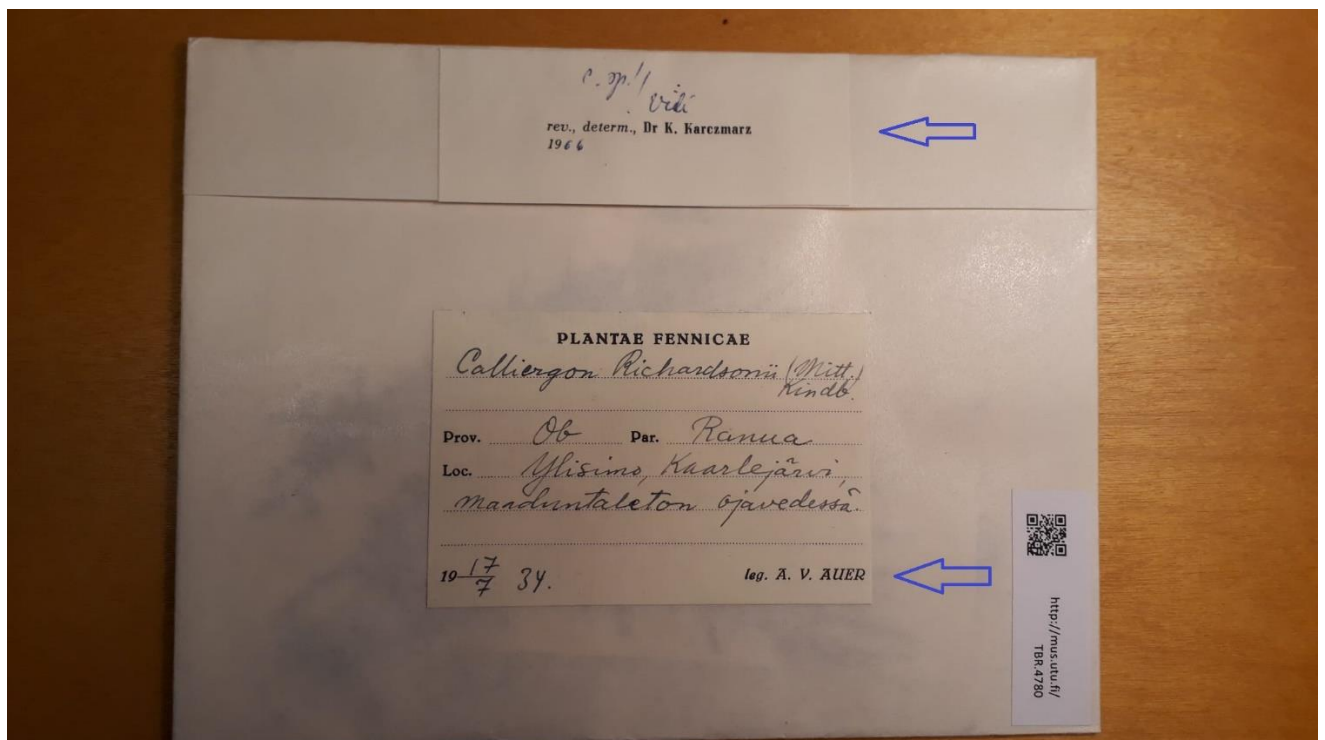
- Georeferoiduille näytteille merkitään Georeferencing source sekä lisäksi Coordinate notes -kenttään: Georeferencing done based on locality names (kunta, paikannimi)/label information/jokin muu peruste.
- esimerkkikirjaus: <http://mus.utu.fi/TBR.24869>
- eliömaakunnat kirjataan Biogeographical province -kenttään suomenkielisin lyhentein (<https://laji.fi/theme/emk>)
- kunta kirjataan sillä nimellä, jolla se on etiketissä (vaikka nykyinen kunta olisi muuttunut kuntaliitosten vuoksi)
- käytetään sekä Locality names -kenttää että Locality description -kenttää. Locality names -kenttään kirjataan etiketissä mainitut paikannimet luettelonomaisesti perusmuodossa, pilkulla erotettuna. Locality description -kenttään kirjataan sijaintikuvaus, kuten se on etiketissä mainittu.
- Lapin alueella saamenkielisten paikannimien kirjoitusasu vaihtelee eri vuosien ja vuosikymmenten välillä. Verbatim-kenttään sekä Locality description -kenttään kirjataan paikannimet niin kuin ne on alun perin etikettiin kirjattu. Locality names -kenttään kirjataan sekä alkuperäinen että nykykirjoitustavan mukainen paikannimi, normaaliin tapaan pilkulla erotettuna. Nykytavan mukaisen nimen voi tarkistaa esim. Kansalaisen karttapaikasta. Huomioi myös erikoiskirjaimet (á, š, č, ž). Vakiintuneita suomenkielisiä nimiä käytetään niillä paikannimillä, joilla sellainen on (esim. Inari, Kilpisjärvi, Saana jne). Esimerkkikirjaus: <http://mus.utu.fi/TBR.107526>

Lajinimi

- Lajinimien kohdalla pyritään käyttämään joko nykyisin käytössä olevia nimiä tai sellaisia synonyyminimiä, jotka näkyvät laji.fi:n lajikortin Taksonomia-välilehdellä
 - Jos etikettiin kirjattu alkuperäinen lajinimi on eri kuin nykyisin käytössä oleva nimi tai laji.fi:n lajikortilla näkyvä synonyyminimi, alkuperäinen nimi on ehdottomasti kirjattava Taxon verbatim -kenttään.
 - Ole tarkkana kirjoitusvirheiden varalta, sillä yksikin kirjoitusvirhe lajinimessä tarkoittaa, että havainto ei yhdisty oikean lajin alle eikä näy esim. Kotkan tai laji.fi:n haussa.
 - Halutessaan synonyymien oikeellisuutta voi tarkistaa tropicos.org-palvelusta, jos epäilet, että näyte on väärän lajin kansiossa. Myös Suomen sammalet -kirjassa (Ulvinen ym. 2002) sekä Hodgetsin ym. (2020) ja Hillin ym. (2006) lehtisammal-checklistissä on lueteltu synonyyminimistöä. Vanhaa synonyyminimistöä voi tarkistaa myös Koposen ym. (1977) checklististä sekä maksasammalten osalta Arnellin (1956) kasviosta (kts. kirjallisuusviitteet tiedoston lopussa).
 - jos jokin oleellinen, aiemmin yleisessä käytössä ollut synonyyminimi puuttuu laji.fi:n lajikortin Taksonomia-välilehdeltä, tästä tulisi ilmoittaa taksonieditorin nimistöä ylläpitävälle henkilölle, jotta synonyymi voidaan lisätä nimistötietokantaan

Lajinmääritykset

- Kaikki vanhat ja uudet lajinmääritykset eli dettaukset tulee tallentaa, jokainen määritystapahtuma erikseen. Jokaisesta määräyksestä täytetään sekä taxon rank, lajinimi, auktori, Taxon verbatim -kenttä (jos alkuperäinen lajinimi eri kuin nykyisin käytössä oleva), määrittäjä, määritysvuosi ja Preferred identification -kenttä.
 - jos erillistä det-lappua ei ole ja näytteessä on vain alkuperäinen määritys eikä erillistä määrittäjää ole mainittu, määrittäjäksi oletetaan kerääjä ja määritysvuodeksi keruuvuosi
 - myös conf.-tieto tulee tallentaa aina, vaikka tälle ei omaa kenttää olekaan. Varmennus tallennetaan erillisenä määritystapahtumana samalla tavalla kuin det-tieto, lisäksi Det verbatim from the label -kenttään kirjataan Conf. varmentajan nimi ja varmennusvuosi. Esimerkkikirjaus: <http://mus.utu.fi/TBR.26090>
 - esim. alla olevan kuvan tapauksessa lajinmäärityksiä kirjataan kaksi: A. V. Auerin Calliergon richardsonii vuodelta 1934 sekä K. Karczmarzin Calliergon richardsonii vuodelta 1966. Kotka-kirjaus näyttää tältä: <http://mus.utu.fi/TBR.4780>

Duplikaatit

- Mahdolliset maininnat duplikaattinäytteistä samassa tai eri museossa kirjataan Duplicates-kenttään, myös duplikaattinäytteen museonumero jos tiedossa, esim. Dupl. in TUR (TUR 123456).
 - Jos ei ole tiedossa, missä museossa duplikaatti on, kirjataan Duplicates-kenttään vain Dupl.

- Jos duplikaattinäytteitä on paljon, tai on tiedossa, että niitä on muissa museoissa, tulee varmistaa, että nämä näytteet tulevat tallennettua samalla tavalla eri museoissa. Erityisesti vanhojen näytteiden sijaintitietoihin tulee kiinnittää huomiota, ja nämä tulisi tallentaa samoilla koordinaateilla. Museohenkilökunnan tulee käydä läpi tallennettava materiaali etukäteen ja varmistaa tiedonkulku duplikaattinäytteistä tallentajalle.
 - Aiemmin tallennettujen näytteiden tietoja voi hakea Kotkan tai laji.fi:n kautta. Jos aiemmin tallennetuissa toisten museoiden näytteissä havaitaan virheitä tai epätarkkuuksia, siitä tulee ilmoittaa kyseiseen museoon.
- Jos on epäily, että muissa museoissa on duplikaatteja kyseiselle näytteelle, mutta siitä ei ole merkintää itse näytteessä tai muutakaan vahvistusta saatavilla, duplikaattimerkintää ei tarvitse kirjata

Laadunvarmistus Kotka-tallennusten jälkeen

- Näytetietojen lajinimi- ja sijaintitietojen virheiden korjaamiseksi tietokantoja pystyy haravoimaan läpi usealla tavalla.
 - Taxon-kentässä oleva kirjoitusvirhe voi johtaa siihen, että lajinimi ei yhdisty mihinkään MX-koodiin eikä siten näy esim. Kotkan tai laji.fi:n haussa oikean lajin kohdalla. Lajinimi voi myös kokonaan puuttua taksonieditorista, jota kautta hallinnoidaan Kotkan käyttämää nimestöä. Lajinimiä, jotka eivät ole yhdistyneet MX-koodiin, saa Kotkassa näkyviin komennolla NOT _exists_ : "taxa".

Kotka Specimens Collections Tags Organizations Transactions Tools Help

Search specimens <https://kotka.luomus.fi/specimens/>

filter: TBR [Specimens I've edited or created today](#)

Only accepted **NOT _exists_ : "taxa"** AND Search Clear all Query builder

Only with picture

Only type specimens 1 - 100 of 1641 results 100 per page pdf max is (500) [Export to Excel](#)

Only primary specimens To page 1

By location « Previous 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ... 17 Next »

Identifier	Locality	Taxon
http://mex.uhi.fi/TBR_102066	Halti	Andreaea sp.
http://mex.uhi.fi/TBR_102067	Halti, Kontavankka (Govdaväggi)	Andreaea sp.
http://mex.uhi.fi/TBR_109261		Amblystegium filicinum
http://mex.uhi.fi/TBR_109262	Peura	Hygroamblystegium filicinum

- Virheellisiä sijaintitietoja voi etsiä hakemalla laji.fi:n ongelmallisia havaintoja ja valitsemalla tietyn museon kokoelmat. Laji.fi määrittelee ongelmallisiksi esimerkiksi sellaiset havainnot, joissa annettu koordinaatti ei täsmää annettuun kuntaan, tai annetut koordinaatit eivät täsmää koordinaattijärjestelmään, tai jos havainto on annotoitu laji.fi:ssä syystä tai toisesta virheelliseksi. Esimerkiksi tällä haulla saa näkyviin Turun sammalkokoelmien ongelmalliset havainnot:

https://laji.fi/observation/list?informalTaxonGroupId=MVL.23&collectionId=HR.771&sourceId=KE.167,KE.3&superRecordBasis=PRESERVED_SPECIMEN&qualityIssues=ONLY_ISSUES

Kirjallisuus

Arnell, S. (1956) Illustrated moss flora of Fennoscandia. I. Hepaticae. The Botanical Society of Lund. Malmö. 308 s.

Hill, M.O., Bell, N. ym. (2006) An annotated checklist of the mosses of Europe and Macaronesia. *Journal of Bryology* 28: 198–267. <https://doi.org/10.1179/174328206X119998>

Hodgetts, N.G., Söderström, L. ym. (2020) An annotated checklist of bryophytes of Europe, Macaronesia and Cyprus. *JOURNAL OF BRYOLOGY* 42 (1): 1–116.
<https://doi.org/10.1080/03736687.2019.1694329>

Koponen, T., Isoviita, P. & Lammes, T. (1977) The bryophytes of Finland: An annotated checklist. *Flora Fennica* 6: 1-77. <http://hdl.handle.net/10138/36452>

Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) (2002) Suomen sammalet -levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, toinen korjattu painos. 354 s.
<http://hdl.handle.net/10138/40617>